

Projektanti a konštruktéri v elektrotechnike nepotrebuju oprávnenie

Juraj Vechter

Už v nultom čísle časopisu ELEKTROTECHNIK sme priniesli zvest' pre elektroprojektantov a elektrokonštruktérov, že ich oprávnenia podľa §24 ods. 1 vyhlášky č. 718/2002 Z. z. skončili 30. apríla 2008. Neexistuje možnosť, ako si toto oprávnenie obnoviť, na druhej strane nikto už nemôže vyžadovať, aby sa takýmto osvedčením preukázali.

Pre elektroprojektantov a elektrokonštruktérov z toho vyplýva nepríjemný dôsledok – do tohto podnikania môže vstupovať prakticky hocikto. Záleží už iba na objednávateľovi diela – investorovi, koho si na zhotovenie projektu či skonštruovanie zariadenia vyberie. Dokonca sa zdá, že netreba preukazovať ani overovať vzdelanie projektanta či konštruktéra, čo pri osvedčení podľa spomenutej vyhlášky bolo treba. Teraz sa môže stať, že práca, ale aj podnikanie v profesii elektroprojektant a elektrokonštruktér sa dostane na úroveň softvéristov najrôznejších zameraní. O tom vypovedajú inzeráty ponúkajúce prácu pre programátorov. Žiadajú sa iba skúsenosti s určitým jazykom, v určitom prostredí a ešte znalosť určitých komunikačných protokolov. Niekedy tu pre adeptov býva upozornenie, že netreba posilať životopis. Softvér môže u nás vyvíjať hocikto, to sa ale často prejavuje v jeho kvalite...

Treba zdôrazniť, že táto liberalizácia sa netýka elektroprojektantov, ktorí projektujú elektrické vybavenie stavieb, alebo zariadenia, ktoré sa inštalujú podľa stavebného zákona.

Fakt, že oprávnenia pre elektroprojektantov podľa vyhlášky č. 718 už neexistujú, pripomenul ing. Ladislav Lehocký, člen prezidia Slovenského elektrotechnického zväzu – Komora elektrotechnikov Slovenska. „Málokto o tom vie, a zrejme preto niektorí investori oprávnenia pýtajú,“ poznamenal.

ELEKTROTECHNIK oslovil kompetentný orgán – Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

Z jeho vyjadrenia vyplýva, že veci sa majú naozaj tak, t.j. profesia elektroprojektanta a elektrokonštruktéra nie je zo zákona č. 124/2006 Z. z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci regulovaná. Ďalej uvádzame vyjadrenie Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR:

Podľa §16 ods. 2 písm. d) zákona č. 124/2006 Z. z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci podmienkou na vydanie osvedčenia alebo preukazu je absolvovanie odbornej prípravy na činnosti, ktoré sú uvedené v prílohe č. 2 zákona. V tejto prílohe nie je zaradený inštitút elektrotechnika špecialistu na projektovanie alebo na konštruovanie vyhradeného technického zariadenia. Zákon teda neobsahuje inštitút oprávnenia na projektovanie alebo na konštruovanie vyhradeného technického zariadenia, na základe ktorého do nadobudnutia účinnosti zákona vykonávala oprávnená osoba tuto činnosť na základe osvedčenia v zmysle § 24 ods. 1 vyhlášky MPSVR SR č. 718/2002 Z. z. na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci a bezpečnosti technických zariadení. Pripomínáme, že rovnaká požiadavka sa nevzťahovala ani nevzťahuje na iných projektantov a konštruktérov ostatných vyhradených technických zariadení, napr. plynových, tlakových.

Z uvedeného vyplýva, že zákonom nie je uložená povinnosť vlastníť osvedčenie na pro-

jektovanie alebo na konštruovanie vyhradeného technického zariadenia.

V minulých číslach časopisu ELEKTROTECHNIK sme viedli polemiku, či vôbec platí zmienaná vyhláška č. 718 Z. z. Zákon, na základe ktorého bola vydaná, neplatí, lebo bol zrušený zákonom č. 124/2006 Z. z. Platný verdikt by musel vyriešiť Ústavný súd SR. Na to ale potrebuje podanie. Ministerstvo zrejme predpokladá, že vyhláška č. 718 platí. Inak by ani elektrotechnici ďalších kategórií nemohli byť skúšaní (§ 22, § 23 zákona č. 124)

Ministerstvo nás potešilo – bude nová vyhláška

Pokračuje jeho vyjadrenie:

Inštitút oprávnenia na projektovanie alebo na konštruovanie vyhradeného technického zariadenia nebude zahrnutý ani v pripravovanom návrhu vykonávacej vyhlášky Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci s technickými zariadeniami tlakovými, zdvíhacími, elektrickými a plynovými, ktorá nahradí vyhlášku MPSVR SR č. 718/2002 Z. z.

Ministerstvo vo vyjadrení pre ELEKTROTECHNIK pripomenulo, že elektroprojektanti a elektrokonštruktéri predsa musia pracovať v určitom právnom rámci a nie je pravda, že nie sú pod zákonom, ako sme v nultom čísle uviedli.

Upozornenie MPSVR SR o zodpovednosti projektantov a konštruktérov v elektrotechnike

Zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci aj pri navrhovaní (projektovaní a konštruovaní) technických zariadení a inštalácií je zabezpečené prostredníctvom § 4 zákona, podľa ktorého projektanti, konštruktéri a tvorcovia pracovných postupov musia vyhotoviť projekty, návrhy strojov alebo iných technických zariadení a pracovné postupy, ktoré sú určené na použitie v práci, tak, aby vyhovovali požiadavkám vyplývajúcim z právnych predpisov a ostatných predpisov na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci. Súčasťou týchto projektov, návrhov strojov alebo iných technických zariadení a pracovných postupov musí byť vyhodnotenie neodstrániteľných nebezpečenstiev a neodstrániteľných ohrození, ktoré vyplývajú z navrhovaných riešení v určených prevádzkových a užívateľských podmienkach, posúdenie rizika pri ich používaní a návrh ochranných opatrení proti týmto nebezpečenstvám a ohrozeniam. Súčasťou projektov, návrhov strojov, alebo iných technických zariadení a pracovných postupov sú informácie o ich bezpečnom umiestnení, inštalácii, používaní, kontrole, údržbe a oprave.

Odstraňujúce skúsenosti z praxe

Až potiaľ vyjadrenie MPSVR. Stáva sa, že nejaké zariadenie bolo uvedené do prevádzky, ale dokumentácia po elektrotechnickej stránke chýba. Potom zrejme pre dané zariadenie neexistuje ani zodpovedný elektroprojektant. V niektorých prípadoch ani stavebné úrady nevenujú pozornosť elektrotechnickej časti projektov stavieb. Stal sa prípad, keď v projekte bazény, ktorý robil architekt, chýbala elektrická časť. Pritom v bazéne boli osadené svetlá dokonca pod hladinou vody. Na inom mieste projekt pripojenia záložného elektrického zdroja (dieselového agregátu) k stavbe bol vyhotovený tak, že architekt zobral výkres pripojenia agregátu zo sprievodnej dokumentácie agregátu od jeho dodávateľa a naň dal svoju pečiatku.

Postavenie elektrotechnikov nie je rovné

Elektrotechnici, ktorí pracujú „pod stavebným zákonom“ nie sú spokojní so svojím postavením podľa zákona č. 138/1992 Zb. o autorizovaných stavebných inžinieroch a autorizovaných architektoch. Najmä preto, že zákon kategóriu elektrotechnikov nepozná. Napriek

tomu, že významne participujú na príprave stavby, v niektorých prípadoch aj dominantne, keď ide o také diela, ako rekonštrukcie či stavby vonkajších elektrorozvodní.

„Z terajšieho znenia zákona vyplýva, že aj na „stavbách“, kde dodávka elektrotechniky dominuje, elektrotechnik nemôže byť generálnym dodávateľom stavby. Takisto generálnym projektantom môže byť iba autorizovaný inžinier,“ upozorňuje Lehocký.

Komora stavebných inžinierov vyhlásila anketu

Snaha elektrotechnikov združených v SEZ – KEZ o založenie vlastnej komory, ktorá by mala oporu v zákone má už niekoľko rokov. Historicky boli tri pokusy zaradiť zákon o komore elektrotechnikov na rokovanie NR SR. Stalo sa, že návrh zákona o komore elektrotechnikov sa nedostal na program rokovania

za podivných okolností, lebo predseda NR SR poslanecký návrh nezaradil na program. „Naposledy, v roku 2002 náš návrh neprešiel o dva či tri hlasy,“ dopĺňa Lehocký.

V súčasnosti je v Slovenskej komore stavebných inžinierov (SKSI) 993 autorizovaných inžinierov elektrotechnikov. Ostatných profesií, drvivou väčšinou sú to stavbári, je asi 4000.

Pri takomto rozložení mandátov sa elektrotechnici nedostali za predstaviteľov vo volených orgánoch SKSI. V predstavenstve z elektrotechnikov nie je nikto a často ani v regionálnych výboroch. Predstavenstvo SKSI nedávno vypísalo vo svojom periodiku komory anketu. Týka sa aj postavenia elektrotechnikov. „Neviem, ako predstavenstvo SKSI s výsledkami hlasovania naloží,“ uvažuje Lehocký. V roku 2008 uložilo Valné zhromaždenie Predstavenstvu SKSI vyvinúť legislatívne úsilie o samostatné riešenie elektrotechniky a novelizáciu zákona tak, aby sa zo súčasných dvoch komôr – architek-

tov a stavebných inžinierov vyčlenila komora elektrotechnikov. Potom by vlastne boli tri komory regulované jedným zákonom. Lehocký pokračuje: „V predstavenstve SKSI sa o týchto problémoch diskutuje, hoci v predstavenstve nie je elektrotechnik, na tieto rokovania prizývajú mňa. Diskusia trvá dlho a ja mám z toho problémy, lebo kolegovia elektrotechnici si myslia, že tam za nich nebojujem.“ Pre založenie komory elektrotechnikov, či už podľa osobitného zákona, alebo doplnením zákona o autorizovaných stavebných inžinieroch, hovorí aj fakt, že elektrotechnické profesie zahŕňajú stále väčší počet odborností. Oddávna k týmto profesiám popri prevádzkových elektrikároch a montéroch patria aj revízní technici, kde sa vyžaduje dôslednosť a navyše táto profesia je vystavená trestnej zodpovednosti. V súčasnosti vôbec nie je reflektovaná kategória elektrotechnikov, ktorí projektujú zariadenia na prenos údajov.

✕

Hoci elektroprojektanti nepotrebujú oprávnenie, zodpovednosť pred zákonom majú

Ing. Ladislav Lehocký, projektant-elektrotechnik

V mnohých oblastiach býva vstup do podnikania regulovaný, zároveň aj tu sa postupne presadzuje liberalizácia. Európa však stále pozná regulované povolania. Mnohí kolegovia elektrotechnici sú naďalej presvedčení, že vlastníctvo osvedčenia pre elektrotechnikov - projektantov podľa §24, ods.1 vyhlášky č. 718/2002 Z. z. im a ich firmám dáva akúsi prestíž, s ktorou sa prezentujú zákazníkom. Neprotirečím im, hoci takéto osvedčenie nemá právnu platnosť.

Zabúdame ale, že podnikanie v elektrotechnike stále má legislatívny rámec, len sa musíme prispôbiť novým podmienkam. Tak, ako vznikli namiesto štátneho dozoru (bývalý Inšpektorát bezpečnosti práce) hneď tri subjekty, ktoré majú oprávnenie vykonávať inšpekčnú činnosť, a to na podnikateľskom základe, tak aj ostatné podmienky našej práce sa menia.

Projektanti sú pod dvomi zákonmi

Aký je teda skutočný právny stav pre výkon povolania bývalých elektrotechnikov-spezialistov v zmysle §24, ods.1 vyhlášky č. 718/2002 Z.z.? Treba si uvedomiť tieto fakty:

- Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny sa pravdepodobne vyhýba vydaniu novej vykonávacej vyhlášky ku zákonu číslo 124/2006 Z. z. Nie je predsa únosný stav, keď príprava vyhlášky trvá už vyše dvoch rokov po nadobudnutí účinnosti tohto zákona. Nepoznáme dôvody tohto stavu, možno to vyplýva z legislatívy EÚ. Myslíme si, že nová vyhláška nebude zahŕňať otázku pro-

jektantov, pretože to nerieši ani zákon č. 124 a je jasné, že vyhláška ho nemôže meniť ani rozširovať.

- Európa rieši tzv. regulované povolania poväčšine cestou profesných komôr – u nás je to Slovenská komora stavebných inžinierov (SKSI), ktorá nás „prikrýva“ a jej úlohou je aj riešenie komplexnej odbornej úrovne projektantov, vrátane jej kontroly; nie je teda namieste obava, že projektovať môže ktokoľvek.
- Pre tzv. jednoduché stavby riešenie pozná Živnostenský zákon - č. 455/1991 Zb. V zozname živností síce nie je uvedená živnosť „projektovanie elektrických zariadení“, dokonca v § 3, ods. 2 sa dvakrát uvádza projektovanie (vrátane určených zariadení) ako činnosť, ktorá nie je živnosťou. Na druhej strane, v zákone medzi viazanými živnosťami v prílohe č. 2, skupina 213 – Stavebníctvo je uvedená aj činnosť „Vypracovanie dokumentácie a projektu jednoduchých stavieb, drobných stavieb a zmien týchto stavieb“. Tu sa nerozlišuje odborné zameranie projekcie, teda sem patrí aj elektročasť stavby. Pre výkon tejto živnosti sa vyžaduje odborné vzdelanie „príslušného smeru“ a predpísaná prax. Treba doplniť, že o projektovaní technologických zariadení a konštrukcii elektrických strojov a prístrojov sa samostatne Živnostenský zákon nezmiňuje. Pre úplnosť – osobitnú odbornú spôsobilosť pre vykonávanie externých montáží rieši §7 až troma spôsobmi.

Projektovanie je teda riešené buď autorizáciou v komore, alebo v menšom meradle živ-

nosťou po preukázaní vzdelania a odbornej (projekčnej) praxe. Netreba zabúdať na ustanovenia zákona č. 124/2006 Z. z., ktoré ukladajú projektantom povinnosť rešpektovať všetky podmienky bezpečnosti práce a zariadení, prikazuje aj kontrolu projektov dokumentácie oprávnenou právnickou osobou. Navyše, rieši zodpovednosť za bezpečnosť zariadení inak, ako doteraz. Hlavnú úlohu tu zohráva zamestnávateľ.

Dobry projektant sa musí vzdelávať

Z môjho pohľadu ostáva v legislatíve veľká diera najmä v oblasti realizačnej dokumentácie.

Tu môžu nastať tri situácie, pokiaľ ide o zodpovednosť za projektovú dokumentáciu:

- za projekt stavby (t. j. projekt pre stavebné konanie, resp. jednostupňový projekt) zodpovedá projektant-autorizovaný inžinier alebo jeho zamestnávateľ (tu odbornú spôsobilosť posudzuje komora SKSI),
- za projekt jednoduchej alebo drobnej stavby zodpovedá projektant-živnostník, a to aj za jeho zamestnanca. Tu odbornú spôsobilosť posudzuje živnostenský úrad,
- v prípade dodávky stroja či zariadenia za jeho projekt, konštrukciu zodpovedá výrobca a jeho výstupná kontrola, kde nezastupiteľnú úlohu má revízný technik,
- za realizačnú dokumentáciu stavby zodpovedá dodávateľ externej montáže. Tu Živnostenský zákon od dodávateľa vyžaduje osobitnú odbornú spôsobilosť.